

Protokół

trzynastego posiedzenia sejmowego z dnia 10. Grudnia 1866.

Obecni: Marszałek Leon Książę Sapieha.

Sekretarze: ks. Kaczała, Paszkowski, Sawczyński, Ludwik Wodzicki.

Komisarz rządowy: c. k. Radca Dworu Possinger-Choborski.

Liczba posłów 126.

Początek posiedzenia o godzinie 11^{1/2}, przed południem.

Sekretarz Paszkowski odczytał protokół, który przyjęto bez uwag.

Odczytano dalszy ciąg petycyj wniesionych do Sejmu do dnia 10. Grudnia do l. 62 włącznie.

Ks. biskup Gałęcki uwiadamia ks. Marszałka, że z powodu słabości wraca do Krakowa.

Odczytano pismo Namiestnictwa do ks. Marszałka donoszące o załatwieniu petycyi wniesionej na przeszej sesyi sejmowej w sprawie przedmiotów naukowych w zakładzie pedagogicznym żeńskim u św. Jana w Krakowie.

Odczytano wniosek posła Hebdy:

Wysoki Sejmie!

Zważywszy, że urlopnicy podlegając sądom wojskowym, także podczas pobytu w gminie, lekceważą zwierzchność gminną i rozkazom jej posłuszni być nie chcą;

że w skutek tego wzniecają oni kłótnie, niespokój i zaburzenie w gminie, a prowadząc nieobyczajne życie, stają się powodem zgorzenia i zepsucia; że wszystkie te przewinienia uchodzą im bezkarnie, z powodu, że siedziba odnośnej władzy wojskowej bardzo jest odległą, najczęściej po za granicami kraju naszego, a pokrzywdzeni nie wiedzą, gdzie się udać z zażaleniem;

że taki stan nie zgodnym jest z moralnością publiczną, z autonomią kraju i gminy.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Art. I. Urlopnicy podlegają w czasie swego pobytu w gminie władzom gminnym i sądom właściwym.

Art. II. O wyroku zapadłym na urlopnika zawiadamia się władzę wojskową.

Poczem wniosek posła Lipczyńskiego:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

1. Przywilej prawa propinacyjnego w całym kraju znosi się z dniem ostatnim Grudnia 1867 r. bezwarunkowo.

2. Obecni właściciele przywileju na prawo propinacyjne w miastach, miasteczkach i wsiach rządowych, instytucyjnych lub prywatnych otrzymają wynagrodzenie całkowite w gotówce w ciągu lat osobnym planem amortyzacyjnym wskazać się mającym.

3. Funduszu na kapitał, procent i kosztu administracji dostarczy kraj cały w formie dodatku konsumcyjnego (akcyzy) od spożrebowanych w kraju trunków.

Uważając jedynie ten z dotąd przedstawianych wniosków i projektów za radykalny, sprawiedliwy a prosty, przedkładam tenże Wysokiej Izbie z prośbą o przesłanie go do komisji propinacyjnej, której wszelkie objaśnienia i dopełnienia udzielić gotów będę.

Izba uchwałała wniosek ten odesłać do komisji propinacyjnej.

Wniosek posła Ginilewicza :

Na sojmowym zasedaniu dnia 30. Studnia m. h. miałem czest' interpelowaty prawytelstwenneho pana komisara wzhladom tak zowymych sudiw awstrehalnych do traktowania sporiw o hrunt y z bywszoho witnoszenja piddanstwa mezy dawniyszymi didyczami i ich piddanymy dla jakowych zawedenija Wys. Ministerstwo mało z powelinija Najjaś. Pana predložyty Dumi derżawnoi naczerk do ustawy takowych sudiw.

Na tuju interpelaciju oznajmł p. komisar, szczo hotiaj hoda 1862 na nowo poruszona taja kwestija i zowzhladu na obstojatelstwo, że zwyklii sudy ne wywiazalysia dosyc' rizko z perekazanoj im zadaczi, wypraciwano projekt do ustawy majuczoz na cili skorszozje załahoženije tych spornych spraw i namiriaczoz ustanowlenje sudiw miszanych tak zomywych urbarjalnych, załyszono tuju sprawu w ślidstwije najwyzszoho postanowlenja z d. 6. Listopada 1864 hoda; otže dla traktowanja wspomnenych spornych spraw ważnym jest i dalsze obowiazuje ministerjalnoje rozporiaženie z d. 24 Oktobrija 1860 h. wydannoje na pidstawie najwyzszoho postanowlenja z dnia 20. toho samoho nisiacia, wedla ktoroho traktowani buty majut tyi sprawy w zwykloj doroz i sudiw cywilnych. Zważywszy, szczo wzhladom tych sporiw mnohi procesy po sudach wit selan porozpoczynani zdajuczych zatožoženja swoho wit kilka lit, zważywszy, że jeszcze bilsze takich sporiw, wzhladom ktorich tiazby szczo ne wytoczeny z pryčyny, że pokrywdzeny do wedenja owych dostatoecznych sredstw ne majut; zważywszy, szczo nezatožoženje tak ważnych spraw powodom jest do sožalinja dostojnych rozdorów imenno mezy bilszymy i menszymy possidatelami, a nawet kerwawych stołknowenij jak se pryuczylisia n. p. r w Niżnowi i Pidpeczarach Stanisławskoho w Sławetni Bereżańskoho w Kriwyciach Zołoczowskoko w Kułyczkowi Zołkowskoho okruhach; zważywszy nakonec szczo pry takowem nesoblasiju i nezhodi mezy rażnymi sosłowijamy same dobro ciłoho kraju ne mało terpyt, wnoszu: szczo by Wysokij Sojm izwołyt uchwałyty proszenja do Wys. Prawytelstwa o zawedenju okromiecznych miszanych tak zowymych awstrehalnych iły urbarjalnych sudiw do załahoženija spornych spraw pochodiaeczych z dawnoho piddańczocho odnoszenija.

Wniosek posła Ginilewicza :

Zważywszy szczo materynj jazyk jest przyrodnoju pidstawoju, najkorotszoju, najprystupnijszoju, najprostijszoju i ubytoju dorohoju do proswiszczenja naridnoho, oczym nyini nikto nesomitujesia;

zważywszy, szczo rozwij ruskoho jazyka do knyżnoho pismennoho i naukowoho uže desiatoho wika rozpoczalsia nikoly ne pererwalisia i bilsze meńsze wselha postupat' tak, szczo nym bohатыłysia druhi sławiański jazyki i szczo do teper w nim dostawlatysia do nauki w szkołach wyższych i serednych tiji knyżki, kotorych c. k. prawytelstwo zapotrebowało; wziawszy dalej na uwahu wedla dotepersznych pryypisw szkilnych suszczestwujuczuz i zprawdyszusia praktyku, szczo w miszanych szkołach zawedenny byli knyżki naukow i prepodawanja uczytelski dla polskoj mołodeży w polskim, a dla ruskoj mołodeży w ruskim jazyci so oczewydnym pożytku i postupom naukowym, Wnosyt pidpysanyj operajuszczysia na zasadu riwnoprawnosti:

Wysokij Sojm zwołyt uchwałyty :

1. Jak w szkołach czysto polskoj naridnosti bude jazykom wykładowym jazyk polski, tak w szkołach czysto ruskoj narodnosti bude jazykom wykładowym jazyk ruskij.

2. W szkołach miszanych polskoj i ruskoj naridnosti — zawedutsia knyżki naukow i prepodawanja uczytelski jak dla polskoj mołodeży szkilnoj w polskim jazyci, tak dla ruskoj mołodeży szkilnoj w ruskim jazyci.

3. Pry miszanych szkołach majut postawlatysia taki uczyteli, ktori wykazutsia swoim uzdatnenijem do prepodawanija nauki szkilnoj tak w polskim jak i w ruskim jazyci.

Izba uchwalila odeslat' ten wniosek do komisiji szkolnej. Poczem odczytano interpelaciju do c. k. komisara rządowego podana przez posła Łepkaluka i podpisanych w sprawie agitaacyi c. k. urzedników przeciw jazykowi ruskiemu.

Komisarz rządowy zapowiada odpowiedz na jednem z następnych posiedzeń.

Poseł Fredro zdaje sprawę ze skrutynium wyboru do komisiji propinacyjnej. Na 89 głosujacych otrzymali bezwzględną większość: Borysikiewicz 76, Żuk-Skarszewski 73, Hubicki 70, Krzczunowicz 62, Wolny 60, Zbyszewski 51, Golejewski 47, pięciu nie otrzymało bezwzględnej większości, zatem następuje nowy wybór.

Z porządku dziennego następuje trzecie czytanie uchwały co do adresu. Sprawozdawca Wydziału poseł Kraiński czyta adres w jazyku polskim, sekretarz ks. Kaczała w jazyku ruskim.

Poseł Krzczunowicz wnosi inienne głosowanie, na co Izba się zgadza.

Podczas głosowania oświadczyło się 85 głosów za adresem, 40 przeciw a dwu powstrzymało się od głosowania.

Posel Grocholski wnosi, aby osobna deputacya przez Marszałka zaproponowana wręczyła adres Jego Cesarskiej Mości. Wniosek ten Izba przyjęła. Księżę Marszałek proponuje do deputacyi: Księdza Arcybiskupa Wierchlejskiego, Hr. Alfreda Potockiego, Skrzyńskiego Ludwika, Dietla, Grocholskiego i Kraińskiego. Izba zgadza się na tę propozycyę.

Pierwsze czytanie wniosku posła Landesbergera w sprawie uwolnienia budynków w miastach Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem od wszelkich dodatków krajowych indemnizacyjnych do podatku domowego. Wnioskodawca wnosi, aby ten wniosek odesłany był do Wydziału krajowego jako specjalnej komisyi, na co się Izba zgodziła.

Pierwsze czytanie wniosku posła Starucha o przywrócenie nagrody za wytępienie drapieżnych zwierząt. Wnioskodawca wnosi, aby wniosek odesłać do komisyi budżetowej; wniosek ten upada.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie regulaminu dla Sejmu krajowego. — Sprawozdawca członek wydziału poseł Smolka.

Posel Grocholski wnosi, aby sprawozdania nie odsyłać do komisyi, lecz później przystąpić do drugiego czytania, co Izba przyjęła.

Posel Fredro zdaje sprawę ze skrutynium wyboru na 5ciu członków celem uzupełnienia komisyi propinacyjnej. Na 87 głosujących otrzymali absolutną większość: Czechura 48, Badeni 46 głosów. Po tych najwięcej głosów mieli Wężyk, Potocki Adam, Sanguszko, Kabat, Gniewosz i Smarzewski; zatem z pomiędzy tych następuje ściślejszy wybór na trzech członków.

Następne posiedzenie w piątek dnia 14. Grudnia.

Porządek dzienny:

1. Pierwsze czytanie wniosku posła Golejewskiego w rzeczach propinacyi.
 2. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o rozkładzie i poborze podatku.
 3. Sprawozdanie komisyi petycyjnej.
- Koniec posiedzenia o godzinie 2¹/₄.

L. Sapieha wł. r.

Z. Sawczyński wł. r.

L. Wodnicki wł. r.

Dalszy ciąg petycyj

wniesionych do Sejmu do dnia 10. Grudnia 1866.

55. Mieszkańcy gminy Jezupola przez posła Koroluka o zapomogę z powodu klęski poniesionej przez pożar.
 56. Właściciele i dzierżawcy dóbr, tudzież plebani i inni mieszkańcy obwodów Zachodniej Galicyi przez posła księcia Sanguszkę o zaprowadzenie w Galicyi sądu doraźnego na podpalaczy.
 57. Właściciele, dzierżawcy dóbr, tudzież plebani i przełożeni gmin wiejskich w obwodach Galicyi Zachodniej, przez posła księcia Sanguszkę, podobnie o zaprowadzenie sądów doraźnych w Galicyi na podpalaczy.
 58. Obywatele i mieszkańcy miasta Kołomyi, przez posła Landesbergera o wprowadzenie w życie nowej ustawy gminnej i ordynacyi wyborczej, a zarazem o odrzucenie i zwrócenie petycyi wraz z projektem do statutu przedłożonej Sejmowi poprzednio przez Przełożonego gminy i Wydział miejski.
 59. Gminy: Liszki, Mników, Balice, Morowice, Cholerzyn i Nowawieś przez posła księcia Sanguszkę podobnie o sąd doraźny na podpalaczy.
 60. Gminy Zalas, Frywald i okoliczni mieszkańcy przez posła księcia Sanguszkę, podobnie o sąd doraźny na podpalaczy.
 61. Obywatele, przełożeni gmin i inni mieszkańcy obwodu Krakowskiego, przez posła księcia Sanguszkę, podobnie o zaprowadzenie sądów doraźnych na podpalaczy.
 62. Mieszkańcy powiatu Chrzanowskiego przez posła księcia Sanguszkę, podobnie o zaprowadzenie sądu doraźnego na podpalaczy.
-